

5. Задоя В. Ю. Урахування взаємозв'язку та взаємозалежності дій викладача диригування та концертмейстера як передумова виховання креативності у майбутнього диригента. *Проблеми мистецької освіти: збірник науково-методичних статей* / відп. ред. О.Я. Ростовський. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2009. Вип.4. С. 116-123.

6. Околович І. Внесок Миколи Леонтовича в музичну культуру України. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. Вип. 16, 2016. С. 146-152.

Романенко С.В.,

зав. відділом пересувних та стаціонарних виставок КЗК «Миколаївський обласний краєзнавчий музей» м. Миколаїв, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ВІДВІДУВАЧІВ МИКОЛАЇВСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ (ВІД ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ДО СЬОГОДЕННЯ)

Сучасний музей сьогодні сприймається суспільством як багатофункціональна установа, що здійснює різнопланову діяльність у сфері досліджень, освіти, організації культурного дозвілля. Тому все частіше невіддільною частиною роботи музеїв стає здійснення проектної діяльності, спрямованої на втілення запитів відвідувачів.

Перші спроби проектної діяльності, спрямованої на підвищення пізнавальної активності молодших відвідувачів Миколаївського обласного краєзнавчого музею, були зроблені на початку ХХІ ст. старшим науковим співробітником Інною Володимирівною Гавриловою. Це була розробка серії інтерактивних музейних уроків із краєзнавства на базі музейної колекції. Уроки проходили в окремій виставковій залі, відвідувачі мали змогу сидіти на лавках. Під кожен тему розроблявся текст заняття, у фондах підбиралася група предметів і робилася тимчасова міні виставка. Окрім цього в обмінному фонді, який був того часу в музеї, бралися декілька предметів. Їх можна було показати дітям зблизька, хоч би і дати у руки. З захопленням розглядала малеча переплетіння ниток основи й піткання на конопляному полотні або тримала в руках фрагмент амфори, якій більше ніж 2 тисячі років. Уроки базувалися на досягненнях народної педагогіки, що розглядає людину як частину природи, і були цікавими не тільки для дітей, але й для дорослих. Зосередження уваги на предметах міні виставки, давала можливість добре розглянути об'єкт та проаналізувати, відчувати на дотик, понюхати, навіть спробувати на смак.

Цільовою аудиторією проекту стали вихованці дитячих садочків і учні початкових класів, які через споглядання експонатів, роздуми, казкові оповідання та ігри, знайомилися з історією краю. Проект отримав широкую підтримку з боку педагогічної громадськості міста. У підсумку була розроблена й впроваджена в екскурсійну діяльність музею авторська програма І. Гаврилової «Сторіччя над

Південним Бугом» [1], яка сприяла підвищенню кількості відвідувань музею дітьми дошкільного віку (у 2005 р. – 23 групи, 2008 – 127 груп) [2, 239] та активно працює майже 20 років. Важливо, що після таких занять дітлахи поверталися до музею разом з родичами і друзями, що призвело до виникнення ще одного проекту «Світ дитинства». У вихідні дні для родин з дошкільнятами організовувалися екскурсії, в яких і дорослі, й маленькі були повноправними учасниками, а завдання підбиралися таким чином, щоб батьки і діти мали змогу робити їх спільно, допомагаючи один одному.

Наприкінці ХХ ст. музеї світу стали активно практикувати майстер-класи, як одну з ефективних форм взаємодії з відвідувачем. Миколаївський обласний краєзнавчий музей довго не наважувався спробувати цей формат роботи. І навіть, коли на заходи запрошували майстра з якогось виду творчості, то він показував, як працює, але не залучав до діяльності відвідувачів.

Пізнання відвідувачами краю через активну творчу діяльність, спілкування з досвідченими майстрами, навчання основам ремесла за допомогою освітніх програм – таку мету поставив відділ етнографії музею й досить успішно реалізував ряд проектів, які були підтримані БФ «Центр соціальних програм» за грантовою програмою «Крокуй за горизонт». Етнопедагогічний напрямок музейної роботи було обрано через те, що він найбільше підходив до діяльності краєзнавчого музею, а також тому, що у місті існували потужні мистецькі об'єднання, які були зацікавлені у досягненні мети, навіть більше, ніж музей та стали партнерами під час виконання завдань проектів. Співробітники музею прагнули привернути увагу молоді до проблеми збереження традиційних ремесел Миколаївщини, які занепадали, розширити мистецький потенціал, збагатити світогляд, навчити основам майстерності. Сутність проектів полягала в тому, щоб за підтримки творчих організацій, в першу чергу - Миколаївського осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, залучити школярів і студентів до вивчення основ ремесла й опанування базовими навичками роботи з обраним матеріалом. За цей час у музеї були організовані лекції, зустрічі з художниками, майстер-класи з лозоплетіння, різьблення по дереву, писанкарства, вишивки, карбування й гравіювання по металу, писанкарства, декоративного розпису. Окрім того, на базі осередку відбулися заняття з ткацтва, ковальства і ювелірної справи. За підсумками навчання, що відбувалось протягом 3 місяців, організовувалися виставки, на яких учасники майстер-класів мали можливість показати свої вироби. За чотири роки роботи музею в цьому напрямку ситуацію вдалося трошки покращити, більш як 120 молодих людей пройшли навчання, за результатами якого, четверо були запрошені до членства в обласне творче об'єднання «Прибужжя». Вони й зараз продовжують зберігати традиції у вишивці, різьбленні по дереву, ткацтві.

Ці проекти дали ще один позитивний результат: музейні співробітники отримали досвід організації і роботи з відвідувачами під час майстер-класів, придбали обладнання, що дозволило у вересні 2013 році відкрити музейну майстерню. Сьогодні тематична екскурсія з майстер-класом стала однією з продуктивних форм роботи не

тільки із дітьми, але й з дорослими. За час роботи музейної майстерні її відвідало майже 27 тис. осіб.

Музей постійно проводить освітні мистецькі проекти для відвідувачів разом із творчими осередками, хочемо поділитися найбільш цікавими. Так, у 2016 році майстрами була підтримана ініціатива співробітників музею з популяризації ляльки – мотанки, адже під час народознавчих екскурсій було виявлено, що навіть педагоги мало що знають про народні іграшки з тканини. Під час літніх канікул для батьків із дітьми був організований освітній проект «Зроби, збери, збережи!». Його учасники мали відвідати 7 занять циклу, на яких дізнавалися цікавинки про ту чи іншу ляльку і власноруч робили її під час майстер-класу. Пропонувалося зібрати колекцію з виготовлених ляльок та зберегти знання про пласт української культури, пов'язаний з дитинством та обрядовістю. Усього проведено 5 циклів занять, в яких взяли участь 652 особи, серед них - вчителі початкової школи та вихователі дошкільних навчальних закладів. [3].

Напередодні 2019 року музей, творчі об'єднання міста та миколаївські організації людей з обмеженими можливостями успішно реалізували проект «Миколаївська вишита ялинка» [4]. В чому полягала його сутність? У фондах краєзнавчого музею було відібрано та перефотографовано близько 200 орнаментів з рушників і сорочок кін. ХІХ – І пол. ХХ ст. та переведено у схеми для вишивки. Схеми мали вміщатися на невеличкому клаптику тканини, щоб надалі бути використані для виготовлення ялинкових прикрас. За допомогою волонтерів, схеми перевели на тканину для зручності вишивання. Ми мали за мету не тільки показати візерунки з музейної колекції, не тільки розповісти про особливості вишивки або навчити технік, але в першу чергу, адаптувати людей з обмеженими можливостями до музейного середовища, інтегрувати їх у суспільство. Тому на заняття запрошували всіх охочих, щоб співвідношення здорових та людей із особливими потребами було більш-менш рівним. Протягом двох місяців виготовлялися іграшки. Для молоді з інвалідністю відвідини музею були справжнім святом, до якого готувалися. Хлопці навіть розповідали, що перед тим, як прийти на заняття, тренувалися вишивати вдома. Звичайних відвідувачів ми попереджали про особливу категорію учасників, просили в разі необхідності, допомагати. Тому майстер-класи проходили у комфортній атмосфері й були продуктивними. Учасники проекту відшили 109 орнаментів, зробили з них іграшки та прикрасили ялинку.

У цілому, в музеї з'явилася нова аудиторія, яка радо бере участь у різноманітних заходах. Самобутній арт - об'єкт викликав жвавий інтерес громадськості, багато містян приходили до музею, щоб ним помилуватися. Окрім того, біля незвичної ялинки проходили новорічні ранки для дітлахів. Виявилося, що по відшитим іграшкам дуже легко вести екскурсію з історії вишивки.

У 2012 році відкрилася нова експозиція нашого музею. Хоча вона була більш-менш сучасною, але була традиційною, майже не мала технічних засобів та елементів інтерактиву. Тоді, разом із ГО «АРТ-оптимісти» виникла ідея в залі етнографії створити цифровий контент, який мав би допомогти відвідувачу краще зрозуміти

процес заселення краю у XVIII-XX ст., а також призначення речей, які вже давно вийшли із вжитку.

Для цього був реалізований унікальний проект «Інноваційний музей», метою якого стало впровадження нових інтерактивних технологій в експозицію краєзнавчого музею. Членами громадської організації була створена інтерактивна карта заселення краю з 1750 р. до початку XXI ст., яка дозволяла відвідувачам самостійно задовольняти пізнавальні потреби при виникненні запитань з історії населених пунктів, топоніміки, національного складу населення краю тощо. Разом з майстрами декоративно-ужиткового мистецтва були зняті 5 коротких відеороликів, які, за допомогою історичної реконструкції, пояснювали використання або виготовлення декількох предметів експозиції. Робота над створенням контенту була підтримана у межах міжнародного проекту "Нове дихання культури: мистецтво оживляє спадщину" за фінансової підтримки ЄС (Програма Східного партнерства з питань культури).

В цілому, проектна діяльність будь-якого характеру урізноманітнює форми музейної роботи, створює умови для їх креативного переосмислення та впровадження у практику (хоча б деяких елементів) після не тривалої апробації. Не зважаючи на те, що реалізація проекту це завжди «вихід із зони комфорту», така робота необхідна, бо кожного разу, це крок уперед. Вона дозволяє здійснювати освітні та просвітницькі завдання та сприяє пробудженню інтересу місцевої громади до закладу. Завдяки проектам налагоджуються партнерські зв'язки, комунікація з цільовими групами, які отримують неоціненний досвід активної взаємодії саме в музейному просторі.

Список використаних джерел:

1. Гаврилова І. Сторіччя над Південним Бугом – Миколаїв : Атол, 2005 – С. 32
2. Гаврилова І. Музейная педагогика детям и юношеству : опыт работы Николаевского областного краеведческого музея / И. Гаврилова // «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження » : VIII Миколаїв. обл. краєзн. конф. – Миколаїв, 2010. – С. 239–240.
3. Зайцева О. Доповідь «Реалізація програми «Зроби! Збери! Збережи!» на базі виставки народної ляльки О.Костюк, яка відбувалася у МОКМ» у Національному музей медицини України.
4. «Миколаївська вишита ялинка»: творческие николаевцы с особыми потребностями приступили к изготовлению необычных елочных игрушек. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://inshe.tv/nikolaev/2018-10-18/379924/> - Назва з екрану.